

KRZEMIONKI

Pradziejowe kopalnie krzemienia pasiastego.

Wyobrażenie wioski na rurce z poroża,
Złota, woj. świętokrzyskie, IV/III tysiąclecie p.n.e.
(wg J.T. Bąbla)

Kopalnie krzemienia pasiastego.

8 km na północny wschód od Ostrowca Świętokrzyskiego położony jest najciekawszy zabytek archeologiczny Polski, a jednocześnie jeden z najcenniejszych na świecie zabytków pradziejowego górnictwa. Znajduje się tu kompleks prahistorycznych kopalń krzemienia pasiastego funkcjonujących w okresie neolitu i w początkach epoki brązu (3900 – 1600 p.n.e.). Pomimo upływu tysięcy lat ten wyjątkowy i rozległy obiekt przetrwał do naszych czasów w prawie niezmiennym stanie. Doskonale zachowany krajobraz pola eksploatacyjnego oraz świetnie zachowana architektura podziemnych wyrobisk stawiają krzemionkowskie kopalnie w rzędzie najwspanialszych pomników pradziejowej techniki górniczej.

Odkryte w 1922 roku przez geologa JANA SAMSONOWICZA pole eksploatacyjne w Krzemionkach ma powierzchnię 78,5 ha, szerokość od 20 do 200 m i długość 4,5 km. Na jego obszarze znajduje się około 4 tysięcy kopalń, reprezentujących większość pradziejowych technik pozyskiwania krzemienia. Największe i najbardziej skomplikowane kopalnie komorowe osiągały głębokość 9 m i kilkaset metrów kwadratowych powierzchni. Wysokość podziemnych wyrobisk mieści się w przedziale 55 a 120 cm.

Wydobyciem krzemienia zajmowali się wyspecjalizowani górnicy, posługujący się prostymi, kamiennymi i rogowymi narzędziami. Jednorazowo załogę stanowiło od kilku do kilkunastu osób zajmujących się drążeniem, transportem na powierzchnię i obróbką krzemienia. Wydobyty na powierzchnię surowiec trafiał do dalszej obróbki w pracowni. Tam był dzielony na mniejsze fragmenty, z których formowano narzędzia. Wytwarzane tutaj gładzone siekiery z krzemienia pasiastego rozprowadzano wśród odbiorców zamieszkujących znaczną część Europy Środkowej, co świadczy o niezwykłej popularności tych przedmiotów wśród ówczesnych ludów.

Obecnie teren pola eksploatacyjnego znajduje się pod ścisłą ochroną jako obiekt wpisany do rejestru zabytków, posiada także status POMNIKA HISTORII.

Muzeum i trasa turystyczna.

Muzeum Archeologiczne w Krzemionkach jest oddziałem Muzeum Historyczno-Archeologicznego w Ostrowcu Świętokrzyskim. Na jego zbiory składają się głównie zabytki z prahistorycznych kopalń krzemienia pasiastego, ale także ze słynnych stanowisk archeologicznych GAWRONIEC w Ćmielowie, czy CHMIELÓW PIASKOWY. Placówka prowadzi także samodzielne badania nad pradziejowym górnictwem krzemienia, starożytnym hutnictwem żelaza oraz osadnictwem dorzecza środkowej i dolnej Kamiennej.

Główną atrakcją Krzemionek jest trasa turystyczna prezentująca oryginalne wyrobiska neolitycznych kopalń, hałdy górnicze i zagłębienia poszybowe składające się na wyjątkowy krajobraz przemysłowy sprzed 5000 lat. Ponadto zwiedzając trasę zobaczyć można także rekonstrukcję zadaszania pradziejowego szybu oraz pracowni krzemieniarskiej i obozowiska górników. Łączna długość trasy turystycznej wynosi 2 km, z czego prawie 500 m przebiega pod ziemią.

Przy trasie turystycznej znajduje się również rekonstrukcja pradziejowej osady neolitycznej. Składa się ona z zabudowań mieszkalnych oraz towarzyszących im obiektów gospodarczych jakie były użytkowane w młodszej epoce kamienia. W sezonie turystycznym odbywają się tu lekcje muzealne prezentujące życie człowieka w pradziejach.

Rezerwat przyrody.

Krzemionki to także miejsce występowania wielu rzadkich gatunków roślin i zwierząt podlegających ochronie. Spotkać tu można gatunki wpisane do Polskiej Czerwonej Księgi Roślin, np. wawrzynek główkowy, buławnik czerwony oraz podlegające ochronie gatunkowej obuwik pospolity, lilia złotogłów, dziewięsiś bezłodygowy czy dzwonecznik wonny. Natomiast wśród zwierząt należy wymienić rzadkiego węża – gniewosza plamistego czy owady: modliszkę zwyczajną, smukawę okazałą i liczne motyle. Bardzo cenne są również wyjątkowe zbiorowiska roślinne występujące na polu eksploatacyjnym, np. świetlista dąbrowa. W celu ochrony wyjątkowych walorów przyrodniczych w 1995 roku powołano rezerwat przyrody pod nazwą KRZEMIONKI OPATOWSKIE.

Autorami zdjęć wykorzystanych w projekcie broszury są:
K. Pęczalski, K. Stelmasik, U. Jedynak, A. Jedynak oraz A. Staškowiak.

Oferta edukacyjna

Muzeum Archeologicznego

i Rezerwatu *Krzemionki*

Warsztaty archeologiczne.

Warsztaty archeologiczne pt. „W neolitycznej osadzie”

odbywają się w zrekonstruowanej wiosce neolitycznej, na świeżym powietrzu lub w odtworzonych zabudowaniach mieszkalnych ludności epoki kamienia i wczesnej epoki brązu.

Po wejściu na teren wioski archeolodzy krótko wprowadzają dzieci w świat pradziejów. Przybliżają podział historii na epoki i przedstawiają historię bytności człowieka na ziemiach polskich od najstarszych znalezisk, aż do młodszej epoki kamienia – neolitu. Prowadzący omawiają podstawowe aspekty życia społeczności wioski neolitycznej – budowę i wygląd domostw, sposoby zdobywania pożywienia, rzemiosło, handel, oraz inne zajęcia ludzi z osady.

Następnie uczestniczący zostają podzieleni na grupy (maksymalnie po 15 osób) i rozpoczynają wycieczkę po osadzie podchodząc kolejno do wcześniej zaaranżowanych stanowisk tematycznych. Umożliwia to każdemu dziecku samodzielne uczestnictwo w proponowanych na danym stanowisku zajęciach:

- Rolnictwo i przygotowywanie pożywienia
- Pierwszy metal – od miedzi do brązu
- Krzemień w rękach człowieka
- Garncarstwo pradziejowe a współczesne
- Tkactwo w pradziejach

Wskazane jest połączenie zajęć ze zwiedzaniem podziemnej trasy turystycznej z przewodnikiem. Dzieci poznają kolejny aspekt życia społeczności pradziejowej – **górnictwo krzemienia**.

Czas trwania zajęć wynosi ok. 1,5 h, a optymalna ilość uczestników to 40–50 osób.

Lekcje muzealne.

1. Pradzieje ziemi ostrowieckiej (w związku z wystawą czasową pt. „Badania archeologiczne i nabytki Muzeum w Krzemionkach w latach 2002-2012”).

Cel lekcji to dokładne przybliżenie dziejów Ostrowca Św. i okolic na przykładzie wystawy czasowej, zrealizowanej przez Muzeum w Krzemionkach. Po krótkiej prelekcji na temat najciekawszych zabytków odkrytych w trakcie prac archeologicznych, następuje część praktyczna, w trakcie której uczestnicy poprzez zabawę utrwalają przekazane informacje.

2. Zawód – archeolog.

Celem lekcji jest zaznajomienie uczestników z historią archeologii europejskiej oraz polskiej na przykładzie ukazania wielkich odkryć w Egipcie, Troi czy na Bliskim Wschodzie.

3. Znalazłem skarb.

Temat lekcji ściśle związany jest z pradziejami Ostrowca Św. Polega na wyjaśnieniu pojęcia „skarbu” w archeologii i znaczenia znalezisk gromadnych. Połączone jest to z prelekcją dotyczącą historii skarbów odkrytych w okolicach Ostrowca Św.

Wszystkie lekcje i warsztaty zostały przygotowane z myślą o różnych grupach wiekowych. Zainteresowanych prosimy o kontakt telefoniczny pod numer +48 41 330 45 50, 669 970 499 lub mailowy na adres rezerwacje@krzemionki.info w celu wyboru i ustalenia tematu i terminu zajęć oraz uzyskania dodatkowych informacji na temat bieżącej oferty lekcji i warsztatów.

Dokładny opis tematyki wszystkich prowadzonych zajęć można znaleźć na www.krzemionki.pl w zakładce EDUKACJA, wybierając z bocznego menu kategorię MUZEUM.

CENA ZAJĘĆ:
lekcje muzealne: 5 zł/ os.
warsztaty archeologiczne: 11 zł/os.

KRZEMIONKI

**POMNIK
HISTORII**

Dołącz do nas na facebooku.

<https://www.facebook.com/Krzemionki>

Muzeum Archeologiczne i Rezerwat Krzemionki
Oddział Muzeum Historyczno-Archeologicznego
w Ostrowcu Świętokrzyskim
Sudół 135a
27-400 Ostrowiec Świętokrzyski
tel.: +48 41 330 45 50
www.krzemionki.pl
sekretariat@krzemionki.info

Informacja i rezerwacja biletów:
tel. +48 41 33 04 550 lub 669 970 499
rezerwacje@krzemionki.info

ZAPRASZAMY

W sezonie (maj – wrzesień)

poniedziałek – piątek	09:00–19:00
weekend	11:00–19:00

Poza sezonem (listopad – marzec)

codziennie	08:00–16:00
------------	-------------

(oprócz poniedziałków)

Kwiecień i październik

codziennie	09:00–17:00
------------	-------------

*Ostatnie wejście do podziemnej trasy turystycznej rozpoczyna się
na godzinę przed zamknięciem Muzeum.*